

विद्यार्थी मित्र

शिक्षण | नोकरी | करियर | मार्गदर्शन | प्रवेश परीक्षा | स्कॉलरशिप | स्पर्धा परीक्षा | शैक्षणिक लेख | परदेशीय शिक्षण

मोफत प्रत

"शिक्षण हे सर्वात शक्तिशाली शस्त्र आहे ज्याचा वापर तुम्ही जग बदलण्यासाठी करू शकता."

२८ ऑगस्ट २०२५, गुरुवार

JEE Advanced 2025: कोट्याचा रजित गुप्ता ऐतिहासिक गुणांसह अव्वल; IIT कानपूरने निकाल जाहीर केला पान क्र. ४

AP NEET UG 2025 फेरी १ जागावाटप निकाल जाहीर पान क्र. २

पश्चिम बंगाल NEET UG 2025 फेरी १ जागावाटप निकाल जाहीर पान क्र. ३

यूजीसीकडून चार वर्षांच्या पदवी अभ्यासक्रमांना मान्यता – नव्या लवचिक मार्गदर्शक तत्वांसह

-VidyarthiMitra News Desk

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने (यूजीसी) चार वर्षांच्या पदवी अभ्यासक्रमांचा (FYUP) आराखडा मंजूर केला असून तो भारतातील सर्व विद्यापीठांमध्ये शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून लागू होणार आहे. राष्ट्रीय शिक्षण धोरण (NEP) २०२० शी सुसंगत असलेला हा सुधार कार्यक्रम विद्यार्थ्यांना अधिक लवचिकता आणि सर्वांगीण, बहुविषयक शिक्षण प्रदान करण्यासाठी तयार करण्यात आला आहे. नव्या प्रणालीअंतर्गत, विद्यार्थी एका वर्षांतर प्रमाणपत्र, दोन वर्षांतर डिप्लोमा किंवा तीन वर्षांतर बॅचलर पदवी घेऊन बाहेर पडू शकतात. संपूर्ण चार वर्षांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करणाऱ्यांना ऑनर्स किंवा संशोधनासह बॅचलर पदवी मिळेल. ज्यामुळे अधिक शैक्षणिक आणि करिअरच्या संधी उपलब्ध होतील. अधिकाऱ्यांच्या म्हणण्यानुसार, FYUP मुळे भारतीय पदव्या जागतिक स्तरावर स्पर्धात्मक ठरतील. ज्यामुळे क्रेडिट

ट्रान्सफर सुलभ होईल आणि आंतरराष्ट्रीय शिक्षण प्रणालीशी अधिक चांगला मेळ बसेल. एकाधिक प्रवेश आणि निर्गमन पर्यायांमुळे शिक्षण अर्धवट सोडणाऱ्यांची संख्या कमी होईल. तसेच मध्येच शिक्षण खंडित झालेल्या विद्यार्थ्यांना परत सामील होण्याची संधी मिळेल. अशी अपेक्षा व्यक्त करण्यात आली आहे. शिक्षणतज्ज्ञांनी या निर्णयाचे स्वागत केले असून तो रोजगारक्षमता व संशोधन कौशल्ये सुधारण्यासाठी उपयुक्त ठरेल. असे म्हटले आहे. मात्र काही शिक्षक गटांनी पायाभूत सुविधा, शिक्षकांचे प्रशिक्षण आणि अशा मोठ्या प्रमाणावरील सुधारणेसाठी आवश्यक तयारीबाबत चिंता व्यक्त केली आहे. योग्य प्रकारे अंमलबजावणी झाल्यास, FYUP भारतातील उच्च शिक्षण व्यवस्थेत परिवर्तन घडवून आणू शकतो. तज्ज्ञांचे मत आहे की हा कार्यक्रम विद्यार्थ्यांना संशोधन, उद्योजकता आणि आंतरविषयक अभ्यासाकडे अधिक प्रवृत्त करू शकेल. ज्यामुळे ते परदेशातील उच्च शिक्षण तसेच भविष्यातील रोजगार बाजारासाठी तयार होतील. योग्य अंमलबजावणी व सहाय्य मिळाल्यास, FYUP भारतातील लाखो विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रवासाला नवी दिशा देऊ शकतो.

मुंबईतील शाळांमध्ये AI-संलग्न शिक्षण मॉड्युल्सची सुरुवात

-VidyarthiMitra News Desk

मुंबईतील अनेक शाळा – खासगी तसेच सार्वजनिक – या शैक्षणिक वर्षापासून कृत्रिम बुद्धिमत्तेवर (AI) आधारित शिक्षण मॉड्युल्सची पायलट प्रकल्प म्हणून अंमलबजावणी करण्याच्या तयारीत आहेत. शिक्षण अधिक वैयक्तिकृत व लवचिक करण्यासाठी या उपक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. हा प्रयोग पारंपरिक अध्यापन पद्धतींमध्ये आमूलाग्र बदल घडवून आणेल आणि राष्ट्रीय शिक्षण धोरण (NEP) २०२० मध्ये मांडलेल्या तंत्रज्ञानाधारित शिक्षणाच्या संकल्पनेला प्रत्यक्षात आणेल.

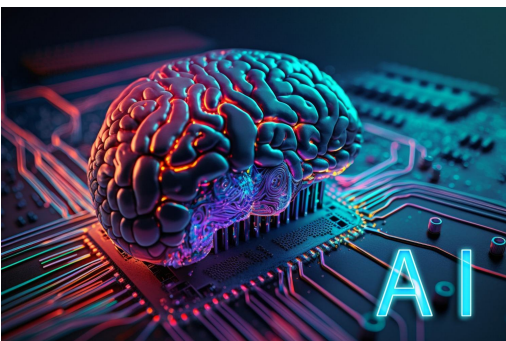
AI प्रणाली प्रत्येक विद्यार्थ्याच्या विविध विषयांतील कामगिरीचे परीक्षण व विश्लेषण करून त्यांची ताकद व सुधारणा आवश्यक असलेले भाग ओळखेल. या माहितीच्या आधारे प्लॅटफॉर्म वैयक्तिक अभ्यासमार्ग सुचवेल. ज्यामुळे प्रत्येक विद्यार्थी आपल्या गतीनुसार शिकू शकेल. शिक्षकांनाही या प्रणालीमुळे महत्त्वपूर्ण माहिती मिळेल. ज्यामुळे ते विद्यार्थ्यांना लक्ष केंद्रित करून मार्गदर्शन करू शकतील तसेच विविध शिकणाऱ्या गटांच्या गरजांनुसार धडे आखू शकतील.

शिक्षणतज्ज्ञांनी या उपक्रमाचे स्वागत केले असून त्याला वर्गखोल्यांमधील शिक्षणामध्ये पॅराडाईम शिफ्ट म्हटले आहे. सर्वांना एकाच पद्धतीने शिकविण्याऐवजी वैयक्तिक प्रगतीवर लक्ष केंद्रित केल्यामुळे विद्यार्थ्यांचा सहभाग वाढेल. संकल्पना अधिक स्पष्ट होतील व स्वयंपूर्ण शिक्षणाची सवय लागेल. अशी अपेक्षा आहे. तज्ज्ञांचे मत आहे की हा उपक्रम भारतातील शाळांमध्ये प्रगत तंत्रज्ञान समाविष्ट करण्याचा आदर्श ठरू शकतो. मात्र,

पालक व धोरणकर्त्यांनी डेटा प्रायक्सी, पायाभूत सुविधांची कमतरता व विशेषतः दुर्लक्षित सरकारी शाळांमधील समतोल प्रवेश याबाबत चिंता व्यक्त केली आहे. अनेक पालक या संकल्पनेबाबत उत्सुक असले तरी ते विद्यार्थ्यांचा डेटा सुरक्षित राहणे आणि आर्थिक परिस्थिती काहीही असो.

सर्व मुलांना AI-आधारित साधनांचा समान दर्जाचा लाभ मिळणे आवश्यक असल्याचे सांगतात. शिक्षकांनीही या नव्या प्रणालीशी जुळवून घेण्यासाठी योग्य प्रशिक्षणाची मागणी केली आहे. यशस्वी अंमलबजावणीनंतर हे AI-संलग्न शिक्षण मॉड्युल्स भारतीय शिक्षण व्यवस्थेत एका नव्या युगाची सुरुवात ठरू शकतात. जिथे मानवी अध्यापन व तांत्रिक अचूकता यांचा सुंदर संगम होईल.

मुंबईतील हा पायलट प्रकल्प इतर शहरांसाठीही आदर्श ठरू शकतो आणि देशभरातील वर्गखोल्या बदलून टाकू शकतो. तसेच विद्यार्थ्यांना डिजिटल-फर्स्ट भविष्याकरिता आवश्यक कौशल्यांनी सज्ज करू शकतो.

आयआयटी बॉम्बेच्या विद्यार्थ्यांना ग्लोबल रोबोटिक्स चॅलेंजमध्ये विजय

-VidyarthiMitra News Desk

इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, बॉम्बे (आयआयटी-बी) च्या विद्यार्थ्यांच्या एका टीमने सिंगापुरमध्ये आयोजित ग्लोबल रोबोटिक्स चॅलेंज २०२५ मध्ये अव्वल स्थान मिळवत २० पेक्षा अधिक देशांतील स्पर्धकांना मागे टाकले. त्यांच्या पुरस्कारप्राप्त प्रकल्पात स्वयंचलित आपत्ती व्यवस्थापन रोबोट्स होते. जे ढिगाऱ्यात अडकलेल्या लोकांना शोधू शकतात आणि त्यांना आवश्यक वस्तू पोहोचवू शकतात. न्यायाधीशांनी या प्रकल्पाचे प्रत्यक्ष जीवनातील उपयुक्तता लक्षात घेऊन कौतुक केले व आपत्कालीन प्रतिसाद आणि आपत्ती निवारण क्षेत्रात रोबोटिक्सचा क्रांतिकारी वापर असे संबोधले. या यशामुळे केवळ आयआयटी-बॉम्बेच्या विद्यार्थ्यांचे तांत्रिक कौशल्य आणि नवोन्मेष अधोरेखित झाले नाही. तर संस्थेची रोबोटिक्स व कृत्रिम बुद्धिमत्ता संशोधन केंद्र म्हणून वाढती प्रतिष्ठाही अधोरेखित झाली. गेल्या काही वर्षांत आयआयटी-बी ने सातत्याने तंत्रज्ञानाच्या नव्या सीमा गाठल्या आहेत. आणि हा जागतिक सन्मान त्यांच्या जागतिक दर्जाच्या नवोन्मेषकांच्या परंपरेत आणखी भर घालतो. ही कामगिरी भारताच्या आंतरराष्ट्रीय तंत्रज्ञान आणि संशोधन क्षेत्रातील वाढत्या स्थानाचेही प्रतीक आहे. उद्योगतज्ज्ञ आणि शिक्षणतज्ज्ञांनी या विजयाचे स्वागत केले असून. तो भारतीय उच्च शिक्षणासाठी एक महत्त्वाचा टप्पा असल्याचे म्हटले आहे. विद्यार्थ्यांच्या नेतृत्वाखालील अशा नवकल्पना कशा प्रकारे जागतिक

आव्हानांना उत्तर देऊ शकतात. याचे हे उत्तम उदाहरण असल्याचे ते म्हणाले. या यशामुळे देशभरातील अधिकाधिक विद्यार्थी संशोधनाधारित प्रकल्प व आंतरविषयक शिक्षण घेण्यास प्रेरित होतील. अशी अपेक्षा व्यक्त केली जात आहे. तसेच. युवा अभियंत्यांना संसाधने, मार्गदर्शन आणि जागतिक व्यासपीठावर आपली प्रतिभा सादर करण्याची संधी देण्याचे महत्त्वही अधोरेखित होते.

पुढे पाहता. आयआयटी-बॉम्बेची ही टीम आपल्या रोबोट्समध्ये अधिक सुधारणा करण्याची आणि आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणांशी सहकार्य करून त्यांची प्रत्यक्ष बचाव मोहिमांमध्ये चाचणी घेण्याची योजना आखत आहे. हा प्रकल्प यशस्वीरीत्या मोठ्या प्रमाणात राबवता आला. तर तो केवळ भारताच्या आपत्ती प्रतिसाद क्षमतेला बळकटी देणार नाही. तर इतर देशांसाठीही एक आदर्श मॉडेल ठरू शकतो – ज्याद्वारे सिद्ध होते की विद्यार्थ्यांच्या संशोधनावर आधारित नवकल्पना खऱ्या समस्यांवर उपाय निर्माण करू

सीबीएसईतर्फे ६वीपासून कोडिंग अनिवार्य विषय

-VidyarthiMitra News Desk

केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळाने (CBSE) एक महत्त्वपूर्ण अभ्यासक्रम सुधारणा जाहीर केली आहे. त्यानुसार शैक्षणिक वर्ष २०२६ पासून ६वी इयत्तेपासून विद्यार्थ्यांसाठी कोडिंग हा अनिवार्य विषय असेल. या उपक्रमाचा उद्देश विद्यार्थ्यांना लहान वयातच संगणकीय विचारसरणी (computational thinking), तांत्रिक विचार आणि समस्या सोडविण्याची कौशल्ये विकसित करणे हा आहे. कोडिंगचे शिक्षण विद्यार्थ्यांच्या वयानुसार सोप्या प्रोग्रॅमिंग भाषा आणि परस्परसंवादी (interactive) प्रकल्पांच्या माध्यमातून दिले जाईल. ज्यामुळे शालेय शिक्षणाचा प्रत्यक्ष जीवनाशी संबंध जोडला जाईल आणि विद्यार्थ्यांना वेगाने बदलणाऱ्या डिजिटल अर्थव्यवस्थेच्या मागण्या पूर्ण करण्यासाठी तयार केले जाईल.

शिक्षणतज्ज्ञांनी या निर्णयाचे स्वागत केले असून तो भारतीय विद्यार्थ्यांना तंत्रज्ञानातील भक्कम पाया देईल आणि कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), रोबोटिक्स व डेटा सायन्सशी संबंधित जागतिक करिअरमध्ये स्पर्धात्मकता प्रदान करेल. असे मत व्यक्त केले आहे. मात्र शिक्षकांनी योग्य प्रशिक्षण, डिजिटल पायाभूत सुविधा व शहरी आणि ग्रामीण शाळांमध्ये समान प्रवेश यांची आवश्यकता अधोरेखित केली आहे. ज्यामुळे या सुधारणेची अंमलबजावणी सुलभ होईल. योग्य संसाधनांसह हे पाऊल उचलले गेले. तर वर्गखोल्या सर्जनशीलता व नवोन्मेषाचे केंद्र बनतील आणि राष्ट्रीय शिक्षण धोरण (NEP) २०२० मध्ये मांडलेल्या दृष्टीकोनाशी सुसंगत राहतील.

